

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy íven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. Alapotérdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Tanulmány

a konventi bizottság zsinati előmunkálata felett.

VI.

A zsinati előmunkálat 2-dik fele az egyházalkotmány tervezetét adja elő, négy külön részben. Az 1-ső szól a képviseleti s kormányzati hatóságokról; a 2-dik a törvényszékekről; a 3-dik az iskolaügyről és a 4-dik a belrendtartásról s annak szerveiről. Előrebocsátvák azon általános határozatok, melyek az egész dolgozatnak elvi alapját s irányát jelölik ki.

A felosztás világos és kimerítő, s az általános határozatok alaposak. Tán a zsinatról, mint törvényhozó testületről lehetett volna egy külön, önálló részben szólni; mely esetben a munkálat a mostani négy helyett öt részt foglalt volna magában.

A tervezetnek három része kidolgozva van; az iskolaügyről szóló rész azonban most még egyházunknak az iskolaügyben csupán álláspontját határozza meg, — a részletes kidolgozás egyelőre Molnár Aladár urra bízott.

Már az ezen általánosságban ismertetett egyházalkotmány-tervezetnek egyik jellemzőbb vonása, hogy abban az egyházközségekől kezdve, föl az országos egyházig, a közigazgatás a bíraskodástól mindenik fokozaton elkülönítve van, levén annak közegei a megfelelő képviseleti közgyűlések, emezéi pedig a megfelelő törvényszékek.

Ez egyébiránt, mint közönségesen tudjuk, nem valamely új és szokatlan intézkedés; mert a közigazgatás és törvénykezés ez idő szerint is hazai egyházunkban nagyobb részint elkülönítve van. A zsinati előmunkálatban tehát e tekintetben csak az, a mi már gyakorlatilag úgy is létezik, rendszeresített minden fokozaton keresztül. S épen ezért ezen tárgynál itt hosszasan nem is késném, ha a Prot. Egyh. és Isk. lap folyó évi 31-dik számának „Synodalia“ című vezércikke azt meg nem támadja.

Az említett cikk a presbyteri rendszerrel nem találja összeegyeztethetőnek a közigazgatás és törvénykezés elkülönítését s úgy tekinti ezt, mint a képviseleti rendszernek consistorialis rendszerré ferdítését, vagy legalább azzal való vegyítését. Következéleg sürgeti, hogy az ugynevezett peres ügyek is a képviselő közgyűléseken intézessenek el s egy képviselő se zárattassék ki az azok feletti tanácskozásból és bíraskodásból.

Mellőzöm az analogiához folyamodást, mellőzöm az arra való hivatkozást, hogy ma már minden fejlettebb társadalomban a közigazgatási és birói hatalom egymástól elkülönítve, függetlenül s önállósítva van; pedig vannak az alkotmányozásnak olyan elvei, melyeket úgy a polgári, mint az egyházi társadalomban közérvényűeknek tekintetünk s ilyennek ismerem a törvényhozói, kormányzói és birói hatalmak elkülönítését: de azt ki kell emelnem, hogy a kérdéses cikk egyházjogi elméletén eligazodni nem tudtam s arról kelle meggyőződnöm, hogy a cikk t. írója (Vigil) a különböző egyházszervezeti rendszerek felől, úgy a mint azok történelmileg kifejlődtek s jelenleg fenállanak, homályos felfogással bír s ez a körülmény szolgált ellenvetésének alapjául.

A consistorialis alkotmány ugyanis a territoriale systemának felel meg; s jellege nem a közigazgatási és birói hatalom elkülönítésében áll, hanem a képviseleti alapnak és a sajátképeni egyházi független önhatóságnak nélkülözésében. A consistorialis alkotmány-szervezet azon egyházjogi nézetten alapul, hogy az egyházi hatalom (jus episcopale) az államot, vagyis annak fejét illeti, ki azt az általa kinevezett s tőle függő egyháztanács (consistorium) által gyakorolja. Tehát consistorialis rendszer mellett az egyház az államtól függő, annak alárendelt társulat s az egyházi hatóságok csak a fejedelem u. n. püspöki jogainak megbízott s felelősséggel is csupán a fejedelem irányában tartozó kezelői, következéleg az államkormány közegei. S még a hol a consistorialis alkotmány a presbyterivel vegyítve lett: ott is csak az állami intéző hatalom mérsékelte az egyháznak engedett befolyás által.

Már ha a consistorialis alkotmány mibenlétét így fogjuk fel, miként azt a történelem és egyházjogtan tanítja, és a hogyan az az elmélet és gyakorlat férfiai által egyaránt értelmeztetik: akkor a zsinati előmunkálat, még a kifogásolt ponton is, legkevésbé sem mondható consistorialis jellegűnek; neveztesék bár az egyházi törvénytörvény-szék consistoriumnak. Mert a consistoriumi rendszert nem az teszi ki, hogy az egyházi hatalom ez vagy amaz közege minek neveztetik; hanem az, ha az egyház az államhatalom irányában a fentebb érintett függési viszonyba van hozva. Hiszen sok helyen még az egyes egyházközösségek presbyteriumát is nevezik consistoriumnak, a nélkül, hogy ott a consistorialis alkotmány legkisebb eleme helyet foglalna!

Valóban a zsinati előmunkálat ellen bármely más kifogást inkább lehetne az alaposságnak valószínűségével kockáztatni, mint azt, hogy az a consistorialis rendszer felé gravitál. Annak készítői és megállapítói nagyon tisztában voltak az iránt, hogy mi az a consistorialis, és mi az a presbyteri alkotmány; azt sem lehet kétségbe vonni, hogy azok ez utóbbit kívánják életbe léptetni, a mint hogy a munkálat, kezdettől végig, a zsinat-presbyteri alkotmányrendszer igényeinek megfelelőleg van készítve.

Hogy a birói hatalom a közigazgatásitól minden fokozaton elkülönítve van: ez a presbyteri rendszer épségét teljességgel nem vitiálja. Mert az egyházi törvénytörvény-szék is épen úgy, mint az egyházi közigazgatási s kormányzási gyűlések, képviseleti alapra vannak fektetve s minden idegen tényező hozzájárulása nélkül, egyenesen magának az egyháznak kifolyásai.

Melyre nézve a „Synodalia“ czikk írójának a zsinati előmunkálat ellen felhozott ellenvetése, a presbyteri alkotmányrendszer szempontjából, megállható alappal nem bír; ha pedig kifogását a czélszerűség és helyesség szempontjából kívánná vitatni: akkor még nagyobb világlatba helyezné annak alaptalanságát.

VII.

A tervezetben alkalmazva van a tisztujítás elve is, úgy hogy a presbyterek (22. §.) és az esperesek (165. §.) tiz évre lennének választandók.

Ha a tisztujítás csakugyan alkalmazandó: akkor a tizevenkénti választásban még leginkább megnyúgodhatni. Pedig már nálunk a közvélemény annyira megarázkodott a tisztujítás eszméjével, hogy azt ez idő szerint alig lehet az alkotmányozásnál teljesen mellőzni. Hiszen még oly egyházmegye is, mint a szatmári, melynek élethossziglani esperese van, kimondta a tisztujításnak elvben pártolását s csak annak alkalmazását tette a zsinat határozatától függővé!

Vannak, kik e tisztujítás elvét nagyobb mérvben is kívánnák alkalmazni. Rendes dolog az, hogy bármely uji-

tás mig némelyek által sokaltatik, mások által viszont még keveseltetik is. Bármit mondjon az elmélet és a külföldi egyházak példája: nálunk sok tekintet ajánlja a tervezetnek azon intézkedését, mely a püspököket és egyházkerületi főgondnokokat élethossziglan rendeli választatni.

Azt hiszem azonban, hogy az egyházközösségi gondnokokra, az egyházmegyei segédgondnokokra s az egyházmegyei és kerületi tanácsbírákra, a következetességnél fogva, épen úgy ki kell terjeszteni a tisztujítás alkalmazását, mint a hogy az az esperesekre kimondva van; és hogy ez elmaradt, azt hajlandó vagyok csak a szerkesztés (17. §. 2. 22. §. 28. §. 38. §. 47. §.) feledékenységének tulajdonítani. S ha tán az egyházközösségi gondnokokra nézve a tiz évi folyam sokaltatnék; minthogy a presbyterek fele ötévenként ugyanis újból választatik: lehetne az egyházközösségi világi elnök hivatalát öt évre rövidíteni, úgy hogy ha az gondnoknak újból meg nem választatnék, a tiz évnek másik felét mint közpresbyter töltené ki.

A presbyterek időközi kiegészítésére nézve a 24. §. szerint felállított cooptatiót csak helyeselni lehet . . .

A k e t t ő s - e l n ö k s é g a képviseleti közgyűléseken, az egyházközösségektől fel a zsinatig, mindenütt meg van ugyan hagyva: de a presbyteriumokban a lelkészi elnöklet a 29. §. szerint nagyon előnyösítve van. Kettős elnökségnek csak a társelnökök teljes jogegyenlősége mellett lehet és van értelme; ha ezen jogegyenlőséget mellőzni kívánjuk: akkor megfelelőbb, egyenesen egyes elnökletet állítani fel s a mellé alelnököt választatni, mint kettős-elnökség czime mellett az egyik társelnököt merőben háttérbe szorítani.

Igaz, hogy a kettős-elnökségnek megvan a maga feszélyező sajátága; de ha a társelnökök egymás iránt kellő figyelemmel vannak s elnöki solidaritásuk fentartására belátással és tapintattal bírnak: akkor ők minden §. nélkül is meg fogják találni maguk között, a közös-elnöki jogok gyakorlására nézve a leghelyesebb modus vivendi-t, s a tanácskozások vezetésénél és a kormányzás dolgaiban egymásnak kölcsönösen támogatására is fognak szolgálni. A hol pedig a társelnököknél hiányzik a belátás, tapintat és az egymás iránti kellő figyelem: ott közöttük a feszültséget és összeütközést nem fogná elhárítani sem a §-ok osztoztató birósága, sem egyiknek a másik hátrányára szolgáló előnyösítése.

De sokaknak az az aggodalmuk, hogy ha a kettős-elnökség teljes jogegyenlőséggel ruháztatik fel az oly gyűlésezetekben is, melyekben gondnokul, világi elnökül csupán egyszerű földmives osztálybeli ember választathatik: ez nem csak a lelkészi tekintély és befolyás hátrányára, hanem általában az ügyvezetés módnélküli nehezítésére is szolgál; s épen ezért az ily helyeken a presbyteriumban a lelkészre kívánják az elnöki jogok és teendők kiválóbb

részét ruháztatni. Tényleg úgy is van, hogy falusi gyülekezetekben a földmives osztálybeli gondnok nem annyira világi elnök, mint csupán kezelő hivatalnok és pénztárnok, alattas rendeltetéssel; és az elnöki teendőket végzi maga a lelkész. A dunamelléki egyházkerületnek régibb rendszabálya is (1835. évről), mely szerint a presbyterium „elnöke a lelkipásztor és vele együtt a kurátor is olyan ekklesiákban, a melyeknek tekintetes és műveltebb kurátorai vannak,“ az egyszerű, közrendből való gondnoknak nem ad elnöki jogokat. Kérdés azonban, hogy ez továbbra is így maradjon-e?

En részemről semmi megállható okot nem látok arra nézve, hogy a legkisebb s legegyszerűbb gyülekezet presbyteriumának is miért ne lehessen épen úgy kettős-elnöke, mint van a debreczeni, pesti vagy nagykőrösi presbyteriumnak? Nem kell gondolni, mintha a lelkész, ha bölcseséggel és tapintattal bír, a közrendü világi elnökkel szépen ki nem jöhetne és sikerrel közre nem működhetnék; vagy hogy az ily társelnökség a lelkészi tekintély és befolyás hátrányára, avagy az ügyvezetés megzavarására szolgálja. Sőt arról vagyok meggyőződve, hogy az ily társelnökség, a teljes jogegyenlőség alapján, a lelkész működését tetemesen könnyíteni s annak befolyását eredményesebbé tenni is fogja. Az ily társelnök, ki egyenesen a népből való, legalkalmasabb közeg azon ürnek betöltésére, mely főleg falusi gyülekezetekben a lelkész és a presbyterium között létezik; mert a figyelmes észlelő előtt bizonyosan nem ismeretlen az a tapasztalat, hogy a presbyterium a lelkész irányában legtöbbször mintegy külön félnek tekinti magát s már csupán ennélfogva is annak jogköre és befolyása iránt többnyire féltékenykedő bizalmatlansággal viseltetik. — Azt pedig föl sem tehetem, hogy volna prot. lelkész, ki elnöki állására homályt vetőnek tekintené azt, ha az ő társelnöke közrendü ember. A lelkész azon presbyterekkel és társelnökkel köteles igazgatni, a kiket a gyülekezet megválaszt. És bizony a közrendü társelnökben is akadhat Mózes és Nehemiás! —

Már az egyházmegyei s kerületi közgyűléseknek, valamint a zsinatnak és az országos egyházi főtanácsnak megvannak egyenjogú kettős elnökei; de ezen fokozatokon is a törvényszékeknél hiányzik a világi elnöklet; a segéd- és főgondnokok csak mint helyettes elnökök vehetnek részt (109. §. 118. §.) a törvényszékekben; az esperesek és püspökök, mint elnökök jelenlétében pedig, a §-ok értelme szerint, még csak tanácsbírói szerep sincs számukra fenahagyva. Pedig a biráskodásokba illő és méltányos dolog, még a kizárólagos lelkészi elnöklet mellett is, hogy a közgyűlési társelnök (gondnok, segédgondnok, főgondnok,) legalább mint tanácsbíró, hivatalánál fogva, a megfelelő törvényszéken befolyjon.

Egyébiránt, ha megállhat képviseleti közgyűléseinken, eltérőleg a világi társadalom gyűléseitől, a kettős-elnökség: megállhatónak vélem, az eddigi gyakorlat alapján, törvényszékeinken is a kettős elnökséget s kimondandónak vélném, hogy

a) az egyházközségi bíróság elnökei (102. §) a lelkész és gondnok;

b) az egyházmegyei törvényszékéi (109. §.) az esperes és segédgondnok;

c) az egyházkerületi törvényszékéi (118. §.) a püspök és főgondnok;

d) az országos főtörvényszékéi pedig (121. §.) az országos egyháztanács elnökei.

A társelnökök egyenlőségét óhajtván, a 29. §-t, a melyben körülírt jogok tehát nem csupán a lelkészelnököt, de a világi elnököt is illetnék, kihagyatni vélném. És hogy a döntőszavazat kérdése függőnek ne maradjon, ki lehetne mondani, hogy szavazat-egyenlőség esetében azon elnök szava dönt, ki a közszavazásban részt nem vett; ha pedig az elnökök közül a közszavazásban egyik sem vett részt, a döntőszavazatnak melyikök által leendő gyakorlása iránt, ha egymás között meg nem állapodnának, esetről-esetre sorshuzás határoz.

Végül e tárgynál megemlítem, hogy miután a presbyterium világi elnöke még a tervezetben is majd gondnoknak, majd főgondnoknak nevezetik, a hivatali nevek biztosabb használata végett jónak látnám, hogy az egyházközségi világi elnök czimneve csupán ez legyen: gondnok; s a főgondnok nevezet hagyatnék kizárólag az egyházkerületi világi elnök számára, valamint a segédgondnok nevezet alatt kizárólag az egyházmegyei világi elnök értetik. És ekkor az egyházközségi egyéb gondnokok, de a kiket a világi elnökség nem illet, lennének egyszerűen: algonokok.

Mentsük meg az erőtlen tagokat.

Két czikk.

I.

A keresztyén vallás, azon magasztos érzelm mellett, melylyel a lelkeket betöltötte, s a bűn és földi küzdelmek porából az ég dicsőségébe magasította: elterjedését s társadalmi intézménynyé alakulását, azon erkölcsi jótetteknek, a szeretet azon munkáinak köszönheti, melyeket Krisztus és az apostolok az első keresztyének s az ő példájokon lelkesülők, e napig gyakoroltak s melyekkel a szeretet eszméjének isteniségét s minden lélekre kiterjedő hatalmát megbizonyították.

Ez lett alapja, irányadója és mindene a keresztyénségnek. Az Isten szeretet. A keresztyénség sem lehet más, mint az isteninek folytatása a világban; Krisztus az örökkévalónak megdicsőülése az emberiségben.

Mert való a hit idvezítő ereje és hatalma. De ezen hit már magában foglalja a szeretet azon tetteinek öntudatát, mely mint kilövellt s visszatért sugárzat, a hit lényegét, élő voltát teszi, s azon koszorúja a léleknek, mely megnyeri számára a halhatatlanságot, a menny idvességét.

Egy tekintet az evangyéliomra s az első keresztyénség azon tetteire, melyekkel az erőtleneket segítették, hitőket megbizonyították s az üldözés és vértanui halál fájdalma közt is lelkeket nyugodtan érezték, meggyőz bennünket a felől, hogy az első keresztyéneknek rendíthetlen meggyőződésök volt az, hogy midőn a keresztyénség közügyéért adják oda vagyonukat és életüket, egy oly eszméért hoznak áldozatot, melyben a lélek minden égi ereje egyesül, melyben az ember megszűnik csak magáért lenni, sőt inkább a szeretet munkáinak gyakorlását, az erőtlenekekre kiterjesztését választotta lelkének mindennapi kenyerévé s boldogítójává.

Ennyi az első keresztyénség általános, bár erőtlen vonásául.

Ezen magaslatra kellett tekintenem, hogy a jelen nyomoruságainak gözkörét megbirhatták lelkeim azon magasabb gondolatai, melyekre, hogy magunk lelkesedvén másokban is némi lelkesedést költünk, szükségünk van.

*

Ismét az első keresztyéneknél vagyok. Látom őket mint ápolják és segítik egymást, az egyes nyomorral küzdő támaszaikat vesztett családokat, sőt látom, mint segínek gyülekezetek egész gyülekezeteket, hogy magukat az üldözések daczára is fentarhassák, s a köztök egyszer meggyújtott evangyéliomot bármily gyenge ragyogásban is terjeszthessék.

Az apostoli egyházak és hivek egymás iránti testvéries részvéte és szeretetök lángolása, mint fényes sugár világítja meg a keresztyén anyaszentegyházat, Krisztus követőinek seregét. Krisztus és az apostolok dicső példájából semmi nem maradt követetlenül. Az apostolok rendületlen hite, önfeláldozó munkássága, a keresztyén gyülekezeteket lelkesítő azon intése, hogy az erősebb segítse a gyengét s egymás terhét hordozzák, a keresztyénség közös érdekét közös erővel, szeretettel és buzgalommal gyámolítsák, nem volt kiáltó szó a pusztában, de mint varázs erő és hatalom járta át és szentelte meg a sziveket. Az apostolok azon példája, mely szerint a gazdagabb egyházközségekben a szegényebb hitsorsosok részére közsegélyt gyűjtöttek s az erőtlén tagok megmentésén buzgólkodtak, annyira szent és föelvé lett Krisztus egyházának, hogy ezen elv szentségét még a középkori elfogultság sem törülhetette ki a keresztyénség teendői közül, lelkenek öntudatából.

A reformátio, melynek feladata volt: felkölteni az evangyéliomi hitet, közössé tenni a keresztyén egyház és vallás ügyét s a szeretet segélyével és óltalmával védeni meg azokat, a kik mint egyes tagok, egyes gyülekezetek szigorú körülmények közt elerőtlenedve, fenn nem tarthatják magukat. Így szóltak tehát: a mint az evangyéliom világának terjedését előmozdítani kötelességünk, ép oly kötelességünk segíteni az erőtléneket, s hitünk élő voltát jó cselekedetekkel megmutatni, az árvákat segíteni s az idő és körülmények által meggyengített gyülekezeteket nemcsak pusztulni nem engedni, de gyarapítani, hogy az ő helyökön, a hová a mennyei gondviselés őket rendelte, bizonyoságot tegyenek a Krisztus evangyéliomáról, s a krisztusi szeretet és testvériség közösségének megtartó erejéről.

A keresztyénség s az evangyéliomi egyház multja, élő hite, feláldozó buzgalma és szeretete oly dicső fényben ragyog előttünk. Oly jól esik nekünk e fény, s mégis úgy fáj szívünk, oly borulat száll meg, midőn a magyar reformált egyházunk hit életére, erőtlén tagjaira, pusztuló egyházaira és templomaira gondolunk. Nincs a világon evangyéliomi protestáns egyház, bármely felekezethez tartozzék s nem pár millió népességet, de csak néhány ezret számlál is, mely nem segítne erőtlénebb tagjait, s melynek gyülekezetei idegen elemek és dúló viharok közt mint árvák, és magukra hagyottak segítetlenül, megsiratatlanul pusztulnának el. Fájdalom! csak mi vagyunk ez árva helyzetben magyar reformátusok, kiknek egyházi vallásos életünkben, az evangyéliom terjesztése s a társadalmat őszintén hívőbbé, becsületesebbé tevő érdeke mellett, még azon feladatunk is van, hogy ezt az országos hazát és nemzetet, melyet ma még magyarnak neveznek, de melynek jövője fájdalom oly borult, vallásunk s egyházi életünk gyakorlatával rendithetlen szabadság szeretetünkkel is védelmezzük; s a magyar nemzet és hazaszeretnek azon kis oltárait, melyeket itt és ott buzgalmasabb, s az evangyéliomi hit, lelki önállóság és áldozatkészség jobb korában élő őseink fentartani szükségesnek láttak: mi is fentartsuk, s mint Magyarország evangyéliomi egyháza hitéletünkkel honszerelmünk koszoruját is elválhatlanul összeköszük!

Czelder Márton.

B E L F Ö L D.

Biharmegyei lelkész értekezlet N.-Váradon.

A bihari ev. ref. egyházmegye lelkészi karának egyetemes értekezlete f. hó 3-dikán Nagyváradon tartatott meg tizenöt rendes, — két segédlelkész és egy vallástanár jelenlétében.

A külső sárrét lelkészei ismét elmaradtak, valamint a közeleli hegyköziek közül is többen. Pedig nem hiányoztak az érdekes tárgyak, melyeknek sorozata Nt. Pap Károly elnökünk által előre köztétetett, sőt ugyancsak ő általa, a conventi albizottság munkálataira aug. hó végeig a lelkészkar véleménye is bekérletett.

Míg az ok nélkül elmaradt lelkésztársakat méltó megrovás illetheti, kiemelhető dicséretes buzgóságáért a körözsvölgyi kör, mely kilencz szám alatt felterjesztett jegyzőkönyvi cikkekben tünteté fel munkásságát. Kiváló elismerést érdemelnek még Nt. Pap Károly esperest és Szilágyi Márton csökmői lelkész urak, kik a conventi albizottság munkálataira indokolt észrevételeiket írásban beterjesztették.

Az értekezlet tárgyai voltak:

1. A lelkész gyámoldát illető lelkészi félfizetésekről szóló alapszabályi cikk világos szövegezése, —

2. A gyámoldai alapszabályoknak egy új cikkel pótlása, azon esetre, ha a lelkészt neje elhagyja, s tőle külön élve jut özvegyiségre, —

3. A gyámolda pénzeinek magyar aranyjárdékba fektetése, vagy takarékpénztárilag kezeltetése iránt tett indítványok, —

4. A gyámoldai alaptőke nevelése, s az özvegyek és árvák évi segélye emelése céljából az évi részvénydíjak kétszeresen felemeltetése, —

Mind ezen kérdések némi megbeszélés után az 1876-ban 6 évre megállapított gyámoldai alapszabályoknak ujonnan leendő átvizsgálása s megállapítása idejére előjegyzettek.

5. A félfizetések megbecslésénél a zöld ugarnak is figyelembe vétele kimondatott.

6. A gyámoldai alaptőke szaporítására, három lelkésznek biztosítottása iránt tett körözsvölgyi indítvány elvetetett.

7. A tanítók özvegyeinek időközi kisegítettetése a körülmények szerint a lelkészi kar jó akaratú figyelmébe ajánlatott.

8. A conventi albizottság alkotmánytervezetre vonatkozó munkálatainak több cikkei részint módosítottatni, részint pótoltatni óhajtottak, a községi közgyűlésről szóló cikk pedig — minthogy a nagy többségben levő kis egyházainkban képzelhető közgyűlések, a presbiterium jó akaratú munkásságának csak akadályozói, lerontói, — és mint a lelkészválasztások és szolgálmány váltáságok nép gyűlés elé vitt ügyei eddig is sok esetben megmutatták — félrevezethető rendzavaró csődülések lehetnek — egészen kihagyatni véleményeztetett.

S z a b ó K á r o l y.

A tiszai ág. h. ev. egyházkerület közgyűlése.

(Vége.)

A gyűlés nevezeteseb tárgyai voltak még:

Bemutattattak a gyűlésnek Hork József a tanárképesítő vizsgát épen most kitűnő eredménnyel letett eperjesi hittanár (ki is követendő vezéreszméje gyanánt azon tételre hivatko-

zott, hogy „senki nem tehet le más alapot, mint a mely már le-tétetett, mely a Jézus Krisztus“, mit mi e szavakkal viszonzunk szívélyesen: „in hoc signo vinces“) és Sonntagh József ujonnan megválasztott egyh. kerületi tudományalapi pénztárnok.

Élénk eszmecserére adott okot az 1877-iki XX. tcz. 230. §-a, mely a lelkészeket a kiskoru árvák születési adatainak díjtalan s bélyegtelen kiadására kötelezi. Nagyon „pikáns“ példákat hallottunk felhozva, hol a lelkész az illetén módon bélyegtelenül kiadott családi ivért 21 frtnyi bélyegcsonkítással lett megróva s az sem használt, hogy a sz.birói hivatal megkeresését melléklé, melynek alapján az okmányt kiállítá. Eszmetársulás után több „érdekes“ bélyegzaklatási esetek fordultak elő. Ilyen a kassai lelkészé, ki a katona egyének körül teljesített lelkészi eljárásaiért nem csak hogy eddig mit sem kapott, de a katonai hatóság felhívására attól nyert hivatalos minta szerint kitöltött s felterjesztett számlájáért (Beschäftigungs journal) bélyegcsonkítás czimén meg is leletezték. A gyűlés a több oldalról — s talán helyesen — ajánlott felterjesztés eszméjét végre is elejté.

A Pozsonyban felállítandó theol. akademia eszméjét a ker. nagy töbsséggel elfogadta s így reméljük, hogy a régen tervezett nagy horderejű intézet végre is életbe lép.

„Az egyházkerületi népiskolai tanterv és rendtartás“ kidolgozására, illetőleg az e czélből kiküldött bizottság munkálatahoz az esperességek részéről beküldött, meglehetősen szétágazó módosítások összeegyvetésére s a kellő tankönyvek iránti intézkedésekre újabb bizottságok küldettek ki. Bizony már soká vajudik a dolog.

Az eperjesi tanító képezdénél részint halál, részint eltávozás következtében 2 tanszék ürült meg. A pályázók közül Zsarnoviczky István törökbecsei lelkész és Mihálicska István államképezdei tanár lettek megválasztva, de az utóbbi később visszalépvén, újabb pályázat iratik ki. A képezde alapvagyonára már meghaladta az 50,000-et. A legújabb időkben Németonban, különösen Würtembergben is melegen érdeklődnek ezen most gyors felvirágzásnak indult intézet iránt. A lefolyt évben is nem csak pénzbeli, de több mint 50 db. jeles szakkönyvből, sőt az egyes nőegyletek részéről a képezdésekre részére küldött szép fehérneműből álló adományok is érkeztek be.

Szép virágzásnak indult az egyházkerületi papi, tanári és tanítói nyugdíjintézet is. Alaptőkéje az utolsó évben 6½ ezer forinttal növekedett s a számadások bezártakor 106,000 frtban mutatott ki. A most készült mathematicai mérleg az intézet jövőjét teljesen biztosítottak mutatja.

Az eperjesi jogakademia 4 tanárral még ez évben megindul. Alapvagyonának növelésére ugy az egyes egyházak, mint az egyetemes gyűlés is buzdítól fognak felkérteni.

A kerület részéről a külföldre menő pap és tanárjelölteknek eddig kiadatni szokott 40 frtnyi ösztöndíjakra kevesen jelentkezték, azok ezentul 60 frtban fognak kiosztatni.

Az egyházkerületi gyámintézet ez évben 1081 frt 81 krt vett be szeretetadományokból, melynek rendelkezésére álló felét 540 frt 90½ krt osztott ki a szegény egyházak között, másik felét az egyetemes gyámint. gyűlésnek tartozván felküldeni. A 400 frtos nagy szeretetadományra az árvizkárosult Hernád-Vécse ajánlatott. — A megelőző napi gyámint. isteni tisztelet alkalmával bejött 107 frt 84½ krnyi offertorium

fele 53 frt 92 kr a szomszédos Cserencsénynek íteltetett oda. A kerületi gyámintézet eddigi erélyes elnöke Berzeviczy Egyed kamarás lemondása sajnos tudomásul vétetett.

Nagyobb hullámokat vert a nyiregyházi u. n. 1000 frtos ügy is, melynek genesise, lehetőleg dióhéjba szoritva ez: Nyiregyháza város a kényszerkölcsönből 1861-ben megtérült 200 000 frtot, mely utóbb 147,000-re olvadt le, iskolai alapítványokra ajánlotta s osztotta fel az egyes felekezetek között lélek s vagyonarány szerint és pedig a többi felekezeteknek az „iskolai czélok“ határai közt szabad rendelkezésre, de az ág. ev. felekezetnek a reá eső 100,000 frtot az akkori patentális zavarok s felülkerült éretlen elemek által indokolt megszorítással kizárólág egy algymnasium fentartására. E megszorítást az egyház mindjárt eleinte sérelmesnek tekinté, miután számos népiskoláira ezen alapítvány kamataiból mit sem fordíthatott, míg a más felekezetek a reájok esett alapítványból kellőleg rendbe hozhaták népiskoláikat. S a sérelmet az egyházhivek többségének szemében növelte azon körülmény, hogy a város által alapítványozott összeg a polgárság közös vagyonát képező pascum eladásából került, melyhez a város minden törzsökös polgára tulajdonjogot formál. 1864-ben csillapulván a patentális mozgalmak is, és miután az algymnasium amugy is nem csak tisztességesen fenállott, de évenkint tetemesb összegeket meg is takarított, ugy hogy e megtakarítások az 1870-ig az évi 1000 frt elvonása után is 12,000 frtra nőttek fel, az egyház s a gymn. kormányzó tanácsa kiegyeztek, hogy a 100,000 frtnyi alapítványból évi 1000 frt a népiskolák javára folyóvá tétetik. E kiegyezést az alapító város is és pedig állítólág határozatilág is — bár e határozat ma már nem található — de mindenesetre hallgatag tudomásul vette, mert az be is lett néki jelentve s azóta, tehát 14 év óta szakadatlanul kijár az alapítványból az 1000 frt a népiskolák javára. Bizonyos incidens folytán 1875-ben a kérdés a városi képviselet előtt ujra felmerült s az 1875. szept. 8-iki ülésében mint alapító majdnem egyhangulag hozzájárult az 1000 frtnak népiskolai czélokra leendő fordításához annyival inkább, mert a gymn. azóta az 1000 frt nélkül is 6 osztályuvá emelkedett. Egy nem prot. képviseleti tag felebbezése folytán az ügy a megyéhez került, mely azt ismét az egyházkerület mint autonom főhatósághoz tette át véleményezés végett. A kerületnek az e czélra tavaly kiküldött bizottság véleménye alapján határozata az lett: „a béke kedvéért még legfeljebb 10 évig fordítható az 1000 frt népiskolai czélokra, azután visszaszáll a gymnasiumra.“

Hogy gyűlés után a derült hangulatu közebed nem hiányzott, azt talán mondanom sem kell. Ebéd felett 70 frtot gyűjtöttünk az eperjesi theol. intézet alapjára. △.

K Ü L F Ö L D.

Az Ifjak keresztyén társulatainak 8-ik egyetemes gyűlése Genfben.

(Vége.)

Reggeli ülés aug. 16. Ez ülés tárgyát a Biblia tanulásának kérdése tette. Orr (Pittsburgból, Pensylvániából) olvasott e tárgyban egy jelentést, mely háromnyelvű nyomatásban tagok és kallgatók közt kiosztatott, az Egyesültállamok és a Britttartományok ifjusági keresztyén társulataiban követett bibliatanulmányozás módjáról. A jelentés egy táblás kimutatásban konstatálja az előhaladást, mely a bibliatanulmányozás

terén Amerikában 1864. óta tétetett. Örvendetes az előhaladás Isten igéje tanulmányozásában. Három dolog említendő fel különösen a Biblia tanulmányozása kérdésénél: 1) Az előhaladás nagyban köszönhető internationalis bizottságuknak (New-Yorkban); e bizottság sürgette először a bibliatanulás szükségét a nemzetközi conventión s terjesztette a felköltött érdeklődést a társulatok keblében. 2) A kiváló figyelem, mit a társulatok a Bibliának, mint Isten igéjének, tanulására fordítottak, különösen biztosította számukra a keresztyén lelkészek rokonszenvét. E ténynek nyilvános kifejezést adott Dr. Stuart Robinson Louvilleben (Kentuckiban), midőn a múlt évben ott tartott nemzetközi conventión az ottani lelkészek és egyházak nevében mondott üdvözlő beszédében így szóla többek közt a conventió delegatusaihoz: „Ezen evangyéliomi egyházak helyes elismerést adnak önöknek munkáikért és sikerökért Isten igéjének előtérbe állításában s úgy a meg nem tértek, mint a megtértek lelkeinek Isten igéjéhez, mint az igazságkeresők egyedül megbízható kalauzához, és a megtértek lelkiismeretének egyedüli zsinórmértékéhez vezetésében. Ha semmit nem tettek volna is önök egyebet, mint azt, hogy kitalálták és megalapították az egész hazán át a bibliaolvasás azon módját, mely oly népszerű és hasznossá lőn, már ezzel is igényt formáltak volna önök minden evangyéliomi keresztyének legmélyebb tiszteletére.“ 3) Az Irások ily nyomozása a társulatok tagjai által egyik legreményteljesebb és legbiztatóbb jele lelki munkájok maradandóságának. Sok idő és munka fordítható a Biblia tanulására a nélkül, hogy az növekedést eredményezne a kegyelemben, vagy lelki életben, ha a tanuló csupán az Irás betűjével foglalkozik és mit se gondol az igazságokkal, melyek egyedül a Lélek ereje által itéltetnek meg. „A szem nem látott, sem a fül nem hallott, az embernek is gondolatjába nem mentek, melyeket az Isten készítet az Őtet szeretőknek.“ 1. Kor. 2, 9. Emberi bölcsesség, bármily mély, emberi értelem, bármily fejlett, emberi fogalmak, bármily magasak, sohasem foghatják meg azokat, a melyek az Istennek Lelkéé. 1. Kor. 2, 14. „de az Isten megjelentette azokat az ő Lelke által“ 1. Kor. 2, 10. és ez csak akkor történik, ha Isten igéje azon igazság mély megvalósításával tanulatik „hogy megtudhassuk azokat, a melyeket nekünk ajándékozott az Isten“. 1. Kor. 2, 12. Nemcsak azért tanulnak ők, hogy itészetileg meg tudják magyarázni a szöveg minden szavát és betűjét, hanem egyszersmind, hogy világosabban és szorosabban megismerjék Isten mivoltát és akaratát és ily módon tanulják meg szeretni Őt és engedelmeskedni Ő néki.

A különböző helyiségek különböző szükségait szem előtt tartva, következő bibliaosztályok szerveztettek: 1) A főtitkárok bibliaosztálya, melyet a helyi társulat főtitkára vezet, ki itt az ifju emberek mindennapi életének egyes próbáltatásaival, kísérteteivel és bátortalanításaival személyes érüklözés által, azok beszélgetéséből és kérdéseiből, megismerkedvén, bölcs és időszerű tanácsokat adhat. 2) Képző osztály keresztyén munkások számára, melyet néha a főtitkár, de gyakran valamely keresztyén lelkész, vagy világi ember, kit mélyen érdekel az ifjuság ügye, szokott vezetni. Ez osztály a keresztyén életbe lépendők számára való s célja, hogy azok a Biblia alaptanaiban oktattassanak és előttük felmutattassék, miképen ad Isten igéje maga feleleteket mindazon nehézségekre és ellenvetésekre, miket a gondatlanok, tudatlanok, vagy skeptikusok szoktak okul felhozni az Ur Jézusnak személyes idvezítőül el nem fogadásá-

ra. 3) Evangyelistai bibliaosztály, melyet oly valaki vezet, ki az ifju emberek megtérését mélyen óhajtja. Ez osztály célja a nagyobb és kisebb városok meg nem tért ifju embereit Isten igéje tanulmányozásának áldott befolyása alá hozni. 4) Vasárnapi iskolai tanítók osztálya. Itt a helybeli különböző vasárnapi iskolák tanítói jönnek össze hetenként azon lecke tanulmányozására, melyet a következő vasárnapon a vasárnapi iskolákban tanítandók lesznek. Ez könnyen lehet nálok, hol az összes vasárnapi iskolákban ugyanazon lecke tanítatik ugyanazon időben. 5) Bibliaolvasások. Ugyanis az említett bibliaosztályokhoz, melyek közönségesen társalgási modorban vezetnek, a bibliatanítás oly módja is hozatott be náluk Angliából újabban, hogy t. i. valaki mint elnök, választ egy tetszése szerint való tárgyat, rendbeállítja, a mint legjobbnak véli, az arra vonatkozó szentírási helyeket s aztán maga olvasván fel, vagy a jelenlevő különböző személyek által olvastatván fel azokat, rövid magyarázatot tart mindenik felett. Ilyformán az Irás maga az Irás nyelvén magyaráztatik.

A jelentés szólván még a bibliaosztályok tanítóiban megkivánandó kellékekről, melyek alapjául természetesen a megtérés, újjászületés, bibliai értelemben véve, szolgál; továbbá jelezvén a különböző bibliaosztályok számára a szükségeknek megfelelőleg választott tárgysorozatot, végül egy bibliai leckét is tartalmaz a b ü n v a l l á s r ó l, a mint az a társulat bibliaosztályainak egyikében tényleg tanítattott, a fentebb leirtaknak illusztrációjával. Ugyanis a keresztyén bünvallás tárgyához adva vannak az illető szentírási helyek rendszeres sorban és most ezek közül az elsőt maga Orr, a jelentésolvasó, a többiek pedig rendre egymás után más-más jelenlevők olvasván, Orr közben-közben mindenik felett rövid magyarázatot tartott, hogy így annál hivebben megjelenitse a felvett tárgy tanításának gyakorlatias módját.

A jelentés felolvasása után, a bibliatanulás kérdése a legnagyobb érdekeltséggel beszélgetett meg minden oldalról s németek és francziák egyaránt hallatták teljes elismerésüket azon ügyesség és gyakorlatiasság felett, — mit az amerikaiak a bibliatanulás keresztyén munkájában tanusítanak. Különösen hangsúlyoztatott, hogy a Biblia magából a Bibliából tanulandó, nem lévén biblia tan, melyhez maga a biblia ne adna magyarázatot, illusztrációt.

A discussio végén indítványoztatott, hogy a bibliatanulás oly fontos kérdése a nemzetközi bizottság legkomolyabb figyelmébe ajánltassék, hogy az legyen a keresztyén társulatok foglalkozásainak első tárgya. Az indítvány általános helyesléssel fogadtatott.

Délutáni ülés aug. 16. Ez ülésen, melyen Max. Perrot ur elnökölt, a tárgyat a keresztyén ifju házasságának kérdése képezte. Először is Barde franczia lelkész olvasott a keresztyén házasság felett egy tartalmas értekezést; azután mások, köztük Max. Perrot is, fejtegették keresztyén szempontból, a legkomolyabb kérdések egyikét.

Ez ülés végeztével a program szerint vidékre kellett volna rándulnunk (már csak első személyben beszéltem; mert hát mi magyar vendégek is ép oly szivességben részesültünk minden intézkedésnél, mi a keresztyén vendégbarátság körébe tartozott, mintha mi is megbízott képviselők lettünk volna) estele; mivel azonban az előző pár napon tartott eső a talajt meglehetősen feláztatá, a szives meghívó ur benn a városban, a kaszinó nagytermében tartotta meg az estélyt az értekezlet

tagjai tiszteletére, a városi zenekar is közreműködven néhány, program szerint megállapított darab eljátszásával.

Reggeli ülés aug. 17. Ez ülés tárgyát a következő kérdések tették: „Hogyan növelhető a társulatok tagjainak lelki élete? Hogyan ébreszthető fel és táplálható érdeklődésök a társulat iránt. Az evangyélizálás mely ágainak szentelhetik s kell, hogy szenteljék magokat a társulatok? E tárgyban Krummacher, elberfeldi lelkész, olvasott értekezést, mely azonban, nevezett lelkész későn szólítottatván fel annak készítésére, ki nem nyomattathatott; hanem az értekezlet utólagos kinyomatását elhatározván, később meg fog az küldetni a tagoknak.

A felolvasásra következett discussio folyamában kiváló volt azon mozzanat, midőn egyik párizsi képviselő ifju, a lelki életről folyván a beszéd, indítványozta, hogy az értekezlet szavazzon elismerést M'Callnak, ki már több évek óta folytatja Párizsban kitünő sikerrel, Isten áldása kíséretében, evangyélizálást, valamint azon országnak is (t. i. Angliának) mely őt ily áldásos munka végzésére Párizsban adta. Az elismerés meg is szavaztatott ünnepélyesen. Az ülés végét, lévén ez már az utolsó, a különböző köszönetszavazások vették igénybe.

Déli 12 órakor Max. Perrot ur vendégelte meg a konferencia tagjait a kaszinó nagytermében; 2 órakor pedig az egész társaság kirándult gyalog a közeli Colognyba, Max. Perrot ur nyári lakására, mely a Genfi tó partján, körülbelül Chambésy-vel átellenben fekszik. Itt a társaság zenekar játssza, keresztyén himnuszok éneklése, lelkesült beszédek tartása mellett, néhány órát kellemes otthoniasságban töltött el.

Augusztus 18-kán, vasárnap, következők történtek: reggeli 8 órakor imagyülés; 9¹/₂ órakor istenitisztelet és urvacSORAOSZTÁS a reformáció-épület nagy termében; délutáni 3 órakor orgonajáték a Sz. Péter székesegyházban; 5 órakor imagyülés.

Augusztus 19-kén kirándulást tettünk hajóval a Genfitón. Himnuszok éneklése, zenekar közbevegyülése s a gyönyörű partvidék szemlélése közben a hajós társaság valóban kellemes időt töltött a Genfitó körülkerülésében. A tó tulsó végén, Vevey-ben, hova déltájban érkeztünk, Couvreur ur vendégelte meg a hajós társaságot. Estvére visszaérkezvén Genfben, mindannyian a Bellevue hotelbe mentünk a búcsúestély töltésére. Mint épen délben Veveyben, úgy most a búcsúestélyen, alig ért véget a föld oly sok tájairól egybesereglett, de Krisztusban magokat mindannyian egyeknek érző testvérek búcsúköszöntése.

Végül még azt jegyzem ide, hogy az értekezlet jövő triennális összejövetelét Londonban határozta el megtartani. Az tehát még három év múlva következend be. Kérdés, hogy addig fognak-e Magyarországon is a jóratörekvő komolyabb ifjak közt keresztyén társulatok alakulni és így fog-e Magyarország is, már a legközelebbi egyetemes értekezleten képviseltethetni? Ugy légyen!*)

Bethlendi Endre.

*) Fermaud urnak — kihez levélben ajánltam volt magyar ifjainkat — itt nyilván legyen köszönet, a miért szívélyes fogadtatást készített a magyar testvéreknek. Munkás barátunk pedig fogadja köszönetemet a részletes tudósításért; ön szép buzgalommal és sikerrel halad elő a keresztyén tudományokban, innen van, hogy irányában az elismerésnek is nőni kell.

Szerkesztő.

K Ö N Y V É S Z E T.

— **Templo mi sz ó s z é k.** Közönséges, alkalmi és ünnepi egyházi beszédek. Irta Madarász Imre a n.-k.-karczagi ref. egyház egyik lelkipásztora. Karczag, 1878. 8 r. 208. l. Ára 1 frt 30 kr. Tartalmaz 19 egyházi beszédet és függelékül 3 alkalmi beszédet. A husvétii egyházi beszéd (I. Kor. 15, 55. 57. felett) keresztyén lélekkel és meggyőződéssel tanítja Jézus példája nyomán a feltámadás ker. dicső tanát (lásd 108. — III. 1.) nem kétértelmű alakoskodó szavakkal, hanem az evangyéliom tényeire támaszkodva. — Kollégiumunk újabbkori buzgó és szorgalmas növendéke szerző, bár többen is követnék ifju kortársai közül őt az irodalmi foglalkozás terén is. — Reméljük e mű bővebb ismertetésére fog vállalkozni valaki soraink közül. — A tiszántuli helv. hitv. egyházkerület térképe tervezete s tisztelete jelölő főtisztelendő Révész Bálint superintendens urnak ajánlta Zsigmond Sándor szoboszlói ref. lelkipásztor. 1878. Nyomatott Kutasi Imrénél Debreczenben. Bő statisztikai táblázatokkal, magyarázatokkal s színezésekkel. A nagy kitartás, gondos utánjárás és pontossággal egybeállított mű mind kiállítása, mind tervezése és kidolgozása sikeresnek és dicsőre méltónak mondható. A szakmunka és tanulmány emberei szaporodnak kerületünkben, ez kedves és szép látomány! A derék szerző fogadja üdvözlőnk. Protestáns halotti búcsúztatók, szerkeszté Homonnay József reform. tanító, Budapest, Kókai Lajos könyvkereskedése, 1878. 8r. 76. l. ára 60 kr. Van 12 darab benne, 1. ifjunó sirjánál, a 12. dik öngyilkos ifju sirjánál.

K Ü L Ö N F É L É K.

— **Szénior beigtatás.** A debreczeni ref. kollégium választott széniora Hajdu Zsigmond f. é. szept. 14-kén d. e. X órakor a VI. teremben igtattatott ünnepélyesen hivatalába mintegy 50 akadémiai tanuló s a hittanári kar több képviselői jelenlétében. Székfoglaló értekezésének czime volt „Van e szükség lelkipásztori gondra, és ha van, miben áll s minő elvek szerint gyakorlandó az, hogy se a lelki szabadságot ne sértse, se a gyülekezet erkölcsi vallásos mivélődését szem elől ne téveszse?” Az éljennel fogadott beszéd után letette a hivatalos esküt s a tanárokkal engedelmesség jelölő kezét fogott. Mely után az igazgató Balogh Ferencz intézett beszédet a tanulóshoz, fejtegette előbb a főiskolák jelentőségét a régi ker. és közép korban, majd a reformáció korában s azt, mikép voltak prot. kollégiumaink is hazánkban a mivéltség tényezői, ezeknek kell lenniök ma is, mi végre elengedhetlen feltétel a) a szaktudományok alapos mivélése, b) a bölcsészet ápolása s c) a keresztyénség ápolása főben szívben egyaránt, az eszme megtestesítése lévén és maradván örök problémája a ker. tudományos mivéltségnek is. Az általános rajz után a tanulókat intette a testvériesség, rend és engedelmesség megvalósítására körükben; az engedelmesség azon első s fő fokára célzott, melyet „Deo parere libertas“-nak nevezünk, Szent Pál pedig Isten fiai szabadságának nevezett. Végül az anya iskola s az anya szentegyház iránti hűségre buzdított s viruló életet kívánt a főtanodának fenn és lenn, zárván beszédét azzal: addig él a magyar igaz protestantizmus, mig kollégiumai virulva élnek, s mig, mint 3 század előtt a reformátor Szegedi István iskolájából, azokból hit és tudományjal ékes férfiak származnak ki.

— Pápa. A dunántuli ev. ref. egyházkerület pápai főtanodájában a theologiai, jogi, gymnásiumi és tanítóképzési szakokban az 1878/9. tanév f. é. október hó elejével kezdődik. És pedig a javító és magán vizsgák tartatnak október hó 1—2-án, a beiratások október 3. 4. 5. és 6-kán s az előadások kezdődnek október 7-kén. — A jövő iskolai évben a nagyobb tanulók köztartás díjja havonként 7 o. é. frt, a kisebbek havi díjja 4 o. é. frt leend.

Az igazgatóság.

— Nyilvános nyugta. (XIV.) A „Kálvin feletti emlékbeszéd“-re beküldték a 40 kr előfizetést az Ev. prot. Lap szerkesztőjéhez: Kincses Dániel, Sárossy Sámuel, Finta Ignác B.-Gyula, Nagy József végzett szénior Lipcse, Csapó Ferencz állami mérnök Debreczen, Szabó Antal ügyvéd Debreczen, Orosz István képezési segéd tanár Debreczen, Megyesi Lajos esk. f. ügyelő Debreczen, Ember István ügyvéd Debreczen, Szücs László Bereg Böszörmény. Eddig megrendeltetett 252 példány. Lapunk idei 12. számában (96. oldal) 200 előfizetőt kértem, hogy lehetővé tétessék az emlékbeszéd megjelenése. Im a kért eszköz nyujtatván, a cél el van érve! Fogadják a nagy Kálvin emlékéért megtisztelő az irodalmi pártolásért mély köszönetemet. A kik megrendelték, legyenek szivesek az előfizetési árt beküldeni. — Az emlékbeszéd szétküldése folyamatban van. Debreczen, 1878. szept. 23.

Balogh Ferencz.

— A Hittanulók segély-egylete a debreczeni kollégiomban megalakult. A főiskolai tanárkar által megbízott felügyelő tanár Nt. Tóth Mihály ur alakuló gyűlésre hivta össze szept. hó 18-kán a theologus ifjúságot. Elnök ur megnyitó beszédében ecsetel a Theologus segély egylet célját, irányát, jótékonyágát és hasznát; az alapszabályok felolvasása után a gyűlés által a „Theologus segély egylet“ életbe lépte határozottan kimondatik. A tisztviselői állások következőleg töltettek be: Elnök lett Hajdu Zsigmond szénior; alelnök: Szabó Lajos esk. f.; főjegyző: Torma Károly 4. th.; pénztárnok: Szabó Lajos esk. f.; ellenőr: Erős Lajos 3. th. Vál. tagok: T. Nagy Lajos 4. th., Aracs Gyula 4. th., Fekete Gyula 3. th., Lévy Mihály 3. th., Jakucs Sándor 2. th., Szabó József 2. th., Kerekes Sándor 1. th. és Vitéz Mihály 1. theologusok. (T. K.)

— A „hittanszaki önk. társulat“ f. hó 17-kén tartá alakuló közgyűlését Balogh Ferencz felügyelő tanár elnöke alatt. A tisztviselő választások szép rendben következő eredménnyel ejtettek meg: elnökké Hajdu Zsigmond szénior, alelnökké Kiss Bertalan esk. f. ü. és segédtanár, főjegyzővé Torma Károly 4. th., aljegyzővé s titkárrá Vincze Ödön 4. th., választm. tagokká S. Nagy Imre 4. th., Böszörményi Béla 3. th., Dicsőfi József 2. th. és Medgyaszay Gyula 1-ső éves hittanulók választattak meg. A hét éven keresztül folytonosan több s kevesebb sikerrel fennállott „Heti Közlöny“-nek fentartása elvileg kimondatott. (T. K.)

— Ugra. Az itteni ref. egyház f. hó 15-kén közfelkiáltás útján lelkészévé megválasztotta Nagy Imrét, a debreczeni kollégiom igen jeles egykori növendékét, a ki tanulmányait Göttingában öregbitette. Lapunknak is buzgó és hitteljes munkása volt. Egyike ő jobb képzettségű ifjabb lelkészeinknek s az ugrai egyház kincset nyert a széplelkű ifjulelkészben, az egyházmegye lelkészi kara pedig értékes és jellemes kartárssal gazdagodott. Szívvel kívánunk szép jövőt ifju barátunknak! Bár jeles és lel-

kes társa Dr. Márk Ferencz is minél előbb lángoló buzgóságához méltó állandó helyet nyerhetne!

— A szatmári ref. egyházmegye története című művemből már 56 ív ki van szedve s az utolsót az 57-ket is még e héten vagy a jövő elején ki fogják szedni, illetőleg ki is nyomni s mihelyt füzve lesz: a szétküldést megfogom kezdeni. Remélem, hogy az ígéreten felül nyujtott 17 ív, a várakozásért kárpótolni fogja az illetőket.

N.-Körös, szept. 17. 1878.

Kiss Kálmán.

— Sz. Péterszeg, f. hó 15-én 3 pályázó közül a péterszegi ref. egyház lelkészeül általános szavazat többséggel Bélteki Lajos választatott meg.

— Kiss Kálmán „Bibliai könyvek története és szimbolika“ tankönyve a gimn. VI. osztálya számára dolgozva megjelent. Mig bővebben említhetnők, egyelőre is felette hosszúnak, túl terheltnek találjuk, s csaknem fele terjedelemre összevonandónak ítéljük.

— (Halálozás.) Simén Domokos unitárius hittanár Kolosvárt élete 43-dik, tanársága 16-dik évében f. hó 9-kén jobb létre szenderült. Saját felekezetének disze és munkás tagja volt. Béke az elköltözöttnek!

A szeptemberhó végén lejáró előfizetés megújítását tisztelettel kéri a szerkesztő.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

EMLÉKBESZÉD KÁLVIN FELETT.

Megjelent Debreczenben ifj. Csáthy Károly könyv-árús bizományában s kapható Budapesten, Kolosvárt, Pápán, S.-Patakon, N.-Enyeden, M.-Vásárhelyt, Nagy-Váradon, H.-M.-Vásárhelyen, S.-A.-Ujhelyen, Miskolczon s általában minden jól rendezett hazai könyvárusnál. A mű tellyes czime:

„KÁLVIN JÁNOS

az ujkori szabadság egyik alapítója.

Emlékbeszéd

tartotta Gentben a „reformáció csarnoka“ felevatásakor 1876. szept. 26-kán Merle D' Aubigné. Francziából fordította s történeti bevezetéssel ellátta Balogh Ferencz hittanár a debreczeni ref. kollégiomban.

Jelige: „Kiben hit nincs szükségkép szolgál, és ki szabad, szükségkép hiszen az.“ Tocquille.

n. Sr. 60 l. ára könyvárusnál 40 kr; postán külön küldve 45 krajczár.

A történelmi bevezetés protestantismusunk ujabb történetéhez adalékot tartalmaz.